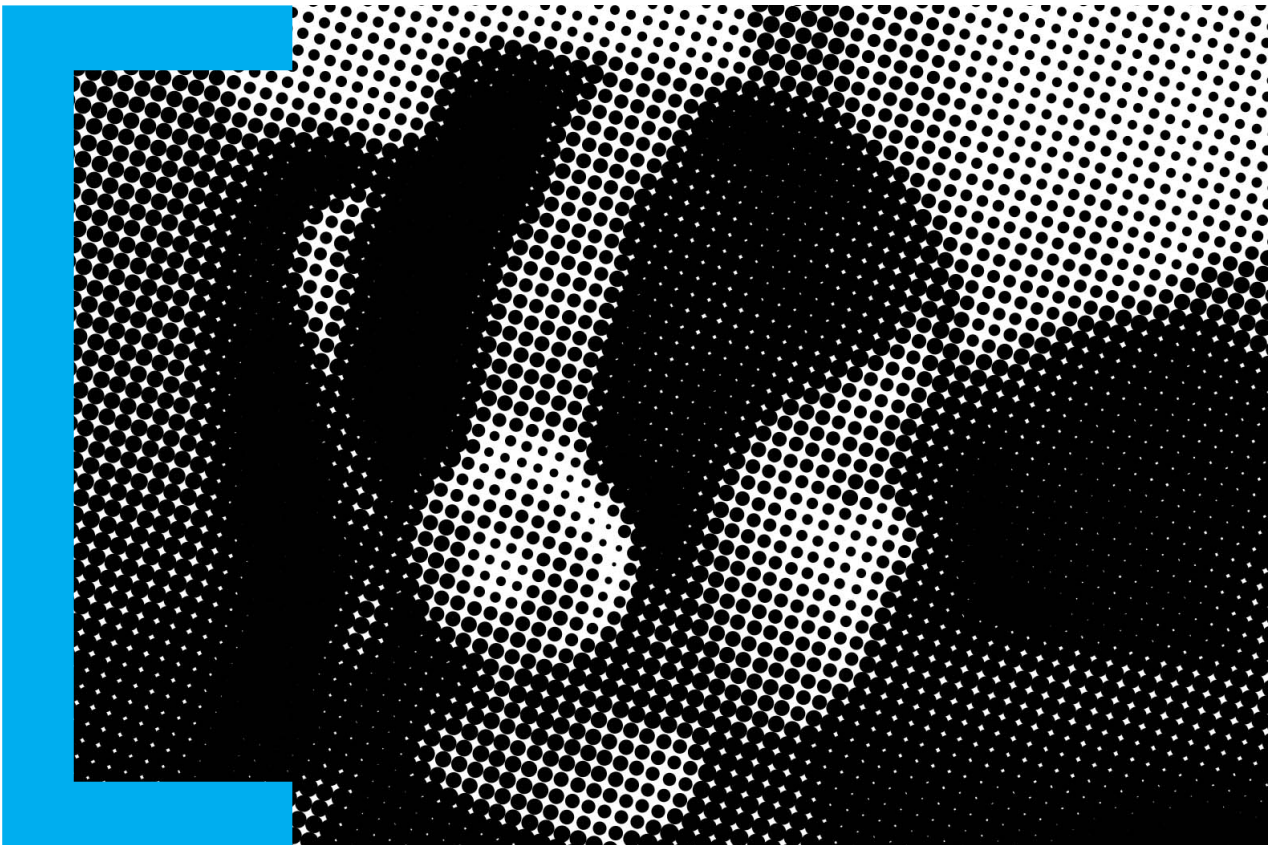

Lärarmaterial
Småungar & Medier

Småungar & Medier – att arbeta med de yngre barnens medievanor

Nästan hälften av alla 2-åringar har använt datorn någon gång. Det betyder att när barnen kommer till er i skolan, som sexåringar, har de en datorfarenhet på fyra år. Internetanvändare blir de när de är cirka 4 år. Sexåringar har alltså använt nätet en tredjedel av sitt liv när de kommer till skolan. På webben spelar de spel, tittar på film och ser olika slags filmklipp. Vart tionde barn som är 2-9 år tittar på tv tre timmar varje dag.

Här kommer övningar som handlar om att inventera medievanorna i klassen, att få barnen att reflektera kring sin medieanvändning och att diskutera medieinnehåll sinsemellan. Materialet innehåller också övningar som ger barnen möjlighet att själva vara medieupppfinnare och skriva och redovisa recensioner av webbplatser, dataspel och tv-program.

Syfte

Inventera barnens medievanor. Det ger dig som lärare en uppfattning om barnens medievanor och hur de tänker kring dem, något ni kan arbeta vidare med sedan.

Syftet är också att barnen ska reflektera över sitt medieanvändande och att de ska få veta vad andra barn gör och utbyta erfarenheter och starta diskussioner mellan varandra, dvs. att få igång ett medieprat ungefär på samma sätt som man brukar försöka få igång ett "bokprat" om litteratur. Övningen ska också ge eleverna möjlighet till en gryende källkritik kring de medier de använder.

Ytterligare ett syfte är att ta upp medievärldens vokabulär i klassrummet och visualisera den. Många av de yngre barnen har bara hört orden men aldrig sett dem skrivna. Barnen ska också få möjlighet att reflektera över vad de lärt sig genom sin medieanvändning och hur det gick till. Det gör dem ofta förvånade och lite stolta att få syn på kunskaper de inhämtat men kanske aldrig tänkt på.

Barns säkerhet, mobbning och genusarbete

Beroende på vad som kommer upp kan det väcka frågan hos er pedagoger om att arbeta vidare med till exempel barns säkerhet på internet. Det kan handla om nätmobbning och värdegrundsarbete inför den annalkande medievärlden som de här barnen är på väg in i och där man kan råka illa ut själv eller såra någon fast man inte alls förstått det själv. I detta kan det också finnas frågor att väcka kring hur män/pojkar och kvinnor/flickor får vara/se ut i de olika medierna och hur och varför flickor och pojkar väljer medier som de gör.

Övning 1a

Gemensamt arbete/diskussion

Ställ frågor till barnen i grupp. Summera i en tankekarta på tavlan och låt medieplattformen/kanalen vara första ringen och koppla sedan på program/webbplats på den andra. Fråga om de använder internet, tittar på tv, spelar datorspel, använder tv-spel, spelar mobilspel, läsplatta etc. Låt alla elever bidra och fråga var och en. Låt detta bli första ringen i tankekartan.

Följdfrågor

Internet: vilka webbplatser besöker du? Tv/dvd: vilka tv-program ser du? Datorspel: Vilka datorspel? Vad handlar de om? Ska man lösa problem? Kriga? Leka? Tv-spel (t.ex. spelkonsoler): Vilka spel? Vad handlar de om? Mobilspel: Vilka spel? Vad gör man i dem?

Låt dessa fakta bilda utskott på tankekartan så att den grenar ut sig. Samla en del av barnens medieord och skriv dem på ett särskilt ställe, till exempel på ett blädderblock så att du visualiserar orden och hur de stavas. Dessa kan ni sedan arbeta vidare med och till exempel ha som veckans ord (för de något större barnen).

Reflektion

Arbeta vidare med kartläggningen och reflektera. Nu har ni inventerat era medievanor och kan reflektera över dem. Nu ska ni fundera kring inte vad ni gör med medierna utan vad de gör med er.

Lär man sig något på att använda dem? Har du själv lärt dig något? Vad? Hur gick det till när du lärde dig detta? Kan man förstå utan att läsa? Vad är det i så fall som gör att man förstår? Är de på engelska? Har du lärt dig några engelska ord? Hur får du reda på att en webbplats finns? Och att hitta tillbaka dit? Är de lätta att förstå? Hur får du tag på nya spel? Finns det dåliga saker med att spela spel, vara på webben eller titta på tv? Sitter man still länge? Finns det något dåligt med att sitta still länge? Är det svårt att sluta? Varför? Blir du arg när du måste sluta? Vad gör du då? Hur skulle det vara om de här sakerna inte fanns? Vad skulle du göra istället? Vilka medier är bra? Varför? Blir det bråk hemma om vem som ska använda datorn/tv:n/tv-spelet? Brukar du få som du vill? Turas ni om?

Övning 1b

Eget arbete för de yngre barnen (skolår fk-2)

Rita din favorit! Eleverna kan nu få välja ut en av sina mediesituationer och få rita sig själva i den. Det kan antingen vara deras favoritmediesituation eller så kan de få i uppgift att reflektera över sitt lärande och välja en mediesituation där de tycker de lärt sig något bra och rita den.

De kan rita antingen spelet i sig eller sig själva när de är i situationen. Med tanke på att barnen troligen kommer vilja göra bilden detaljrik, passar det bra med pennor med fin udd och klara färger. Barnen i 2:an kan få skriva kort om bilden: Vad de gör och varför de gillar det.

Redovisning

Sätt upp barnens bilder så att de spontant kan reflektera kring dem och så att de lätt kan fråga varandra och samtala sinsemellan om innehållet.

Eget arbete för de något större barnen (skolår 3-ca 5)

Nu är det du som uppfinner mediet/spelet! Rita och skriv! Hur kommer det se ut? Om du skulle uppfinna ett spel/webbplats där man kan lära sig något, vad skulle finnas där då? Hur gör man det så att det blir kul att använda? Rita din egen webbplats/ditt eget spel. Vill du ha ett klurigt spel där du löser problem eller vill du ha en spännande musiklyssnarsajt? Ett spel där du får besöka andra länder? Eller lära dig ett språk? Kanske man får prova olika yrken? Lära sig om natur? Eller något helt annat? Om det är svårt att komma på vad man ska göra, fundera på vad du själv skulle vilja göra/lära dig. När du ritat ska du skriva om ditt spel/din webbplats. Förklara vad det är, i vilken mediekanal man använder det (tv, dator, telefon etc.). Beskriv vad man gör där och vad som är syftet med spelet/webbplatsen och vad man lär sig när man använder det.

Redovisning

De större barnen kan också få göra recensioner av olika spel, ungefär som bokrecensioner. Beroende på hur mediesituationen ser ut i klassen kan det kanske bli så att ni jobbar med olika grupper som recenserar olika saker för olika medieplattformar. Alla har inte samma medieutrustning hemma och vissa kanske föredrar tv-spel medan andra föredrar internet. Detta kan bli en bra hemläxa. Låt dem skriva

kring någon av punkterna på nästa sida.

Spel

Vad handlar spelet om? Beskriv vad man ska göra i spelet. Var spelar man spelet? (dator, tv, telefon?) Är det svårt eller lätt att lära sig? Vad lär man sig? Har du lärt dig något där? Är det snyggt gjort (grafik)? Vad i såfall? Finns det något som inte funkar så bra? Vad hade kunnat göras bättre i spelet? Vad tycker du om spelet? Skulle du rekommendera det till en kompis? Varför/varför inte i så fall? Ge det ett betyg på skalan 1 till 5 där fem är det högsta betyget.

Webbplats

Vad handlar webbplatsen om? Är det lätt att förstå hur man ska göra på webbplatsen? Är det lätt att hitta? Vad tycker du om webbplatsens utseende? Kan man lära sig något där? Har du gjort det? Finns det något som inte är så bra där och som skulle kunna fungera bättre? Vad tycker du om webbplatsen? Skulle du rekommendera den till en kompis? Varför/varför inte i så fall? Ge det ett betyg på skalan 1 till 5 där fem är det högsta betyget.

Tv-program

Vad handlar programmet om? Är det svårt att förstå något där? Är det på engelska och hinner du läsa texterna då? Har du lärt dig något när du tittat på det? Finns det något som inte är bra gjort med programmet och som skulle kunnat vara bättre? Vad tycker du om programmet? Skulle du rekommendera det till en kompis? Varför/varför inte i så fall? Ge det ett betyg på skalan 1 till 5 där fem är det högsta betyget.

Redovisning

När de är klara med sina recensioner ska de bifoga en bild och skriva ut den. Det finns ofta bilder på nätet som de kan leta upp och skriva ut. Var dock noga med upphovsrätten. Låt dem klistra bilden på ett papper av hårdare typ och klistra bilden högst upp och deras text under. Låt dem göra en kortare redovisning för klassen. Sätt sedan upp recensionerna på en plats i klassrummet där eleverna själva kan läsa recensionerna igen så de kan reflektera igen och tipsa och prata sinsemellan om dem. Sätt dem gruppvis så att t.ex. alla spel hamnar i en grupp och sajter i en annan och tv-program i en tredje.

Ur läroplanen – Lrg11 Samhällsorienterade ämnen (dec 2010)

”Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla en helhetssyn på samhällsfrågor och samhällsstrukturer. I en sådan helhetssyn är sociala, ekonomiska, miljömässiga, rättsliga, mediala och politiska aspekter centrala.”

”Undervisningen ska ge eleverna verktyg att hantera information i vardagsliv och studier och kunskaper om hur man söker och värderar information från olika källor. Genom undervisningen ska eleverna också ges förutsättningar att utveckla kunskaper om hur man kritiskt granskar samhällsfrågor och samhällsstrukturer.”

”Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utifrån personliga erfarenheter och aktuella händelser uttrycka och pröva sina ställningstaganden i möten med andra uppfattningar. Därigenom ska eleverna stimuleras att engagera sig och delta i ett öppet meningsutbyte om samhällsfrågor.”

”Genom undervisningen i ämnet samhällskunskap ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att [...] söka information om samhället från medier, Internet och andra källor och värdera deras relevans och trovärdighet,”

”Undervisningen i samhällskunskap ska behandla följande centrala innehåll i årskurs 4–6 Information och kommunikation. Hur man urskiljer budskap, avsändare och syfte i olika medier med ett källkritiskt förhållningssätt.”

Undersökningen Småungar & Medier 2010

Medierådet har sedan 2005 undersökt medievanorna hos barn och unga mellan 9 och 16 år i en serie studier som heter Ungar & Medier. Vid det senaste insamlingstillfället, 2010, studerade man också de allra yngsta, 2-9 år, publicerad som delstudien Småungar & Medier.

Det visade sig att barn internetdebuterar och börjar använda digitala medier mycket tidigare än många trott. Hela 43% av 2-åringarna har använt datorn någon gång och den vanligaste debutåldern för internetanvändning är 4 år. De sajter de besöker då är lekfulla platser där man ofta inte behöver kunna läsa. De spelar enkla spel som bygger på ljud och lätt begriplig navigation. Populärast är Bolibompa men de tittar också på filmklipp på YouTube.

Tv är det mest använda mediet. Där debuterar de ännu tidigare. Hela 73% av alla barn mellan 2 och 9 år tittar på tv varje dag. Det är också den medieform som har högst andel storkonsumenter bland 2-9-åringarna. Var tionde barn tittar mer än tre timmar per dag. Det populäraste programmet och den populäraste sajten är Bolibompa. Det gäller inom hela gruppen av 2-9-åringar.

Könsskillnader i medieanvändningen är små i början men ökar med åldern. Pojkarna äger oftare en spelkonsol, ser mer på YouTube-klipp och spelar mer spel på sina datorer. Flickorna lyssnar mer på musik, är mer på internet och ritar och målar oftare på datorerna. Ju äldre barnen blir desto mer tid tillbringar de på nätet och med sociala medier. Även om tv-tittandet sjunker en aning är det ändå ganska konstant under hela barn- och ungdomstiden.

Tillgången till medieplattformar är god.

97% har tv

84% har internet

63% har spelkonsoler

13% av 2-5-åringarna har egen tv

19% av 5-9-åringarna har egen tv

20% av 5-9-åringarna har mobiltelefon

Statens Medieråd

Statens Medieråd (före detta Medierådet) är en statlig myndighet som arbetar med barns och ungas mediesituation och med frågor om mediepåverkan. Du hittar hela rapporten samt annat kostnadsfritt material på www.statensmedierad.se.

Mediebarn.se

En webbsida som bygger på Medierådets undersökningar och som drivs av Statens medieråd. Här presenteras material om internetvanorna hos barn och unga mellan 2 och 16 år på ett enkelt och överskådligt sätt. Detta kan vara en länk att skicka med till hemmen tillsammans med pdf-bladet som finns i länken ovan.

<http://mediebarn.se>

Mediekompas

Mediekompas (tidigare Tidningen i Skolan) är en icke-kommersiell och opolitisk verksamhet som har till uppgift att hjälpa skolan med undervisning om och med dagstidningar och andra medier. Bakom Mediekompas står TU (Tidningsutgivarna). www.tu.se

På Mediekompas sajt för lärare, www.mediakompas.se/iskolan, finns konkreta verktyg för undervisning från förskola till vuxenutbildning, i praktiskt taget alla ämnen.

Anmäl dig till Mediekompas nyhetsbrev för lärare med färdiga pedagogiska upplägg kring aktuella samhällsfrågor.

www.mediakompas.se/iskolan/nyhetsbrev

Har du frågor kring detta lärarmaterial, kontakta verksamhetsledare Ulrika K Engström på ulrika.k.engstrom@tu.se.